

Plan walki z ubóstwem energetycznym dla społeczności energetycznych

Spis treści

Docelowi odbiorcy	2
Zawartość narzędzia	3
Zrozumienie ubóstwa energetycznego.....	3
Definicje	3
Wskaźniki.....	4
Skutki ubóstwa energetycznego.....	5
Ekonomiczne bariery wejścia do społeczności energetycznych	6
Sojusze z podmiotami społecznymi.....	7
Kryteria kwalifikowalności i protokoły działania	8
Mechanizmy subsydiowania	9
Powszechne i inkluzywne uczestnictwo	11
Jak mogę wnieść swój wkład?	12
Z kim powinienem porozmawiać?.....	13
Ile czasu to zajmuje?	14
Czy będzie mnie to kosztować?.....	14
Transformacyjne zarządzanie w celu wyeliminowania ubóstwa energetycznego.....	15
Powszechne bezpłatne usługi dostępne dla każdego	15
Szkolenie i ocena w celu podniesienia świadomości.....	16
Polityczne stanowisko na rzecz wyeliminowania ubóstwa energetycznego.....	18

Docelowi odbiorcy

Narzędzie zostało zaprojektowane z myślą o dwóch głównych typach odbiorców:

- A. ***Istniejące społeczności energetyczne, które chcą walczyć z ubóstwem energetycznym, jako forma odpowiedzialności społecznej lub w odpowiedzi na krytykę lub samokrytykę dotyczącą braku reprezentacji osób ubogich energetycznie wśród członków społeczności.***
- B. ***Osoby zainteresowane założeniem społeczności energetycznej, z niewielką wiedzą na temat koncepcji ubóstwa energetycznego.***

Więcej informacji na temat tego, w jaki sposób społeczności energetyczne mogą przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu, można znaleźć w module "M5.5 Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu za pomocą społeczności energetycznych" kursu szkoleniowego COMANAGE .

Zawartość narzędzia

Zrozumienie ubóstwa energetycznego

Definicje

Ubóstwo energetyczne jest powszechnie definiowane jako niezdolność gospodarstw domowych do zaspokojenia swoich potrzeb energetycznych, takich jak niezdolność do odpowiedniego ogrzewania/chłodzenia lub zapewnienia innych wymaganych usług energetycznych w swoich domach po przystępnej cenie. Ubóstwo energetyczne jest złożonym, wieloaspektowym wyzwaniem i wiąże się z kombinacją czynników, które zależą od lokalnego kontekstu. Jednak trzy najczęstsze przyczyny to:

1. **Niskie dochody**
2. **Niska efektywność energetyczna gospodarstw domowych**
3. **Wysokie ceny energii**

Według Parlamentu Europejskiego¹ ubóstwo energetyczne można rozumieć jako "sytuację, w której gospodarstwo domowe nie jest w stanie zaspokoić swoich domowych potrzeb energetycznych". Dane Eurostatu wskazują, że w 2022 r. ponad 41 mln osób w UE (9,3% populacji) nie było w stanie utrzymać odpowiedniego ciepła w domu. Ponadto prawie 7% populacji UE miało zaległości w opłaceniu rachunków za media, a prawie 15% mieszkało w mieszkaniach z przeciekami, wilgocią lub zgnilizną w 2020 r. (ostatni dostępny rok danych).

W polskim prawodawstwie definicja ubóstwa energetycznego znajduje się w ustawie Prawo energetyczne i brzmi następująco (art. 5gb Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, Dz.U. 2022 poz. 1385 z późn. zm.):

„Ubóstwo energetyczne oznacza sytuację, w której gospodarstwo domowe prowadzone przez jedną osobę lub przez kilka osób wspólnie w samodzielny lokalu mieszkalnym lub w budynku mieszkalnym jednorodzinnym, w którym nie jest wykonywana działalność gospodarcza, nie może zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu i energii elektrycznej do zasilania urządzeń i do oświetlenia, w przypadku gdy gospodarstwo domowe łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) osiąga niskie dochody;
- 2) ponosi wysokie wydatki na cele energetyczne;
- 3) zamieszkuje w lokalu lub budynku o niskiej efektywności energetycznej.”

---

¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733583/EPRS_BRI\(2022\)733583_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733583/EPRS_BRI(2022)733583_PL.pdf)

Wskaźniki

Figure 1. Wskaźniki wpływające na ubóstwo energetyczne

EUROSTAT okresowo gromadzi szereg wskaźników związanych z ubóstwem energetycznym w państwach członkowskich UE.

- *Nadmierne zużycie energii (2M - ponad dwukrotność średniej krajowej)*
- *Niepełne zużycie energii lub ukryte ubóstwo energetyczne (M/2 - mniej niż połowa średniej krajowej)*
- *Niemożliwość utrzymania komfortowej temperatury w domu (ani zimą, ani latem)*
- *Spóźnianie się z płatnościami rachunków za dostawy*

Szacuje się, że w 2022 r. 9,3% Europejczyków nie było w stanie utrzymać komfortowej temperatury w domu, czyli o 35% więcej niż w 2021 r.

Ponieważ w 2022 r. 21,6% ludności UE było zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a wskaźnik ten rośnie w wyniku zwiększających się kosztów utrzymania i stagnacji dochodów, oczekuje się, że ubóstwo energetyczne będzie również zjawiskiem rosnącym.

Oprócz wskaźników środowiskowych, wskaźniki społeczne i osobiste są równie istotne w ocenie podatności na zagrożenia energetyczne, ponieważ silnie wpływają na sytuację i dobrobyt jednostek.

Wiek, płeć, pochodzenie, status społeczny i rodzinny lub konkubinat, dochód, zatrudnienie i stan zdrowia są istotne dla określenia ryzyka ubóstwa energetycznego i jego poziomów. Wiele osób starszych może być bardziej narażonych, podobnie jak

kobiety lub migranci, osoby mieszkające samotnie, osoby o niskich dochodach lub bezrobotne itp. Czasami połączenie wszystkich tych czynników powoduje jeszcze większe ryzyko wykluczenia energetycznego.

Wskaźniki społeczne odnoszą się do sytuacji osobistej, w połączeniu z czynnikami wewnętrznymi i społecznymi, stanowią podstawę dobrostanu jednostki. Wskaźniki środowiskowe (m.in: klimat, obszar zamieszkania, warunki budowlane, warunki sanitarne, wilgotność, czystość, izolacja budynku, dostęp do naturalnego światła, odpowiednia wentylacja, roślinność itp.), są zewnętrzne, ale mogą pogarszać sytuację zdrowotną i zwiększać ryzyko doświadczania ubóstwa energetycznego oraz wykluczenia społecznego, zwłaszcza gdy potęguje je generowanie zadłużenia w rachunkach i niezdolność do radzenia sobie z nimi.

Włączenie mechanizmów zwalczania ubóstwa energetycznego do zarządzania społecznościami energetycznymi ma fundamentalne znaczenie zarówno dla społecznego wymiaru korzystania z energii, jak i dla lepszego zaangażowania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Skutki ubóstwa energetycznego

Ubóstwo energetyczne jest ściśle związane ze **zdrowiem**. Niska efektywność energetyczna gospodarstw domowych i niska wydajność energetyczna budynków, a także możliwa wilgotność oraz brak ogrzewania mogą wpływać na nas fizycznie i przyczyniać się do występowania chorób. Kwestie zdrowotne, które są zwykle związane z ubóstwem energetycznym, obejmują:

- Choroby układu krążenia,
- Reumatyzm i zapalenie stawów, choroby kości i mięśni,
- Choroby układu oddechowego,
- Zdrowie psychiczne.

Zagrożenia dla zdrowia są szczególnie istotne dla niektórych grup, takich jak osoby z chorobami przewlekłymi, osoby starsze i dzieci. Istnieją dowody na to, że doświadczanie ubóstwa energetycznego w dzieciństwie może prowadzić nie tylko do problemów ze zdrowiem fizycznym i psychicznym, ale także do stygmatyzacji społecznej i braków w edukacji².

Niektóre badania wskazują również na feminizację zjawiska³, ponieważ częstość występowania wskaźników ubóstwa energetycznego jest wyższa w gospodarstwach domowych prowadzonych przez kobiety, zwłaszcza w przypadku samotnych matek i starszych kobiet mieszkających samotnie.

² <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/11/5961>

³ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S09733082622001338>

Ekonomiczne bariery wejścia do społeczności energetycznych

3 kroki do pokonania bariery związanej z kosztami udziału w społeczności energetycznej

Figure 2. Infografika z podstawowymi trzema krokami do pokonania bariery wejścia do społeczności energetycznych jaką są składki członkowskie

Składki członkowskie są normalnym wymogiem uczestnictwa w każdej spółdzielni lub stowarzyszeniu, jednak mogą stanowić barierę wejścia dla osób o niewielkiej sile ekonomicznej lub niestabilnym dochodzie. Ponadto większość usług oferowanych przez społeczności energetyczne wymaga inwestycji w instalację OZE. Wydatki te są pokrywane z góry, przynajmniej częściowo, z wkładu ekonomicznego członków, co może stanowić barierę wejścia dla niektórych. Aby zagwarantować wszystkim możliwość

uczestnictwa i korzystania z usług, społeczność energetyczna musi **unikać wszelkiego rodzaju inwestycji z góry** dla członków, którzy nie są w stanie ich pokryć.

Jednocześnie większość działań będzie wymagać od członków uiszczania okresowej **opłaty za usługę lub ustalonej ceny** za dostęp do nich. Na przykład energia produkowana przez elektrownię fotowoltaiczną może być udostępniana w zamian za ustaloną roczną kwotę lub sprzedawana członkom po wcześniej określonej cenie.

Dotacje powinny być również rozważane w przypadku innych działań, które wymagają opłaty za uczestnictwo, takich jak wspólne programy autokonsumpcji lub wspólne usługi mobilności.

COMANAGE proponuje trzy podstawowe kroki, które musi spełnić społeczność energetyczna, aby zmniejszyć liczbę i skalę barier ekonomicznych utrudniających zaangażowanie ubogich energetycznie, a także zrównoważyć nierówności ekonomiczne w swojej społeczności.

Sojusze z podmiotami społecznymi

Pierwszym krokiem jest stworzenie sojuszu z odpowiednimi podmiotami społecznymi na poziomie lokalnym, które mają bezpośredni kontakt z osobami w trudnej sytuacji, a w niektórych przypadkach mogą zaoferować pomoc finansową.

Usługi społeczne

Jednostki usług społecznych są organami miejskimi odpowiedzialnymi za towarzyszenie ludziom w różnych sytuacjach podatności na zagrożenia, od ubóstwa materialnego i ekonomicznego po wykluczenie społeczne oraz segregację. Służby społeczne zazwyczaj mają intensywny kontakt ze swoimi użytkownikami, z tego powodu powinny być w stanie zidentyfikować osoby stojące przed wyzwaniami energetycznymi, takimi jak niezdolność do płacenia rachunków za energię lub potrzeba remontu mieszkania.

Ważne jest, nawiązanie kontaktu z gminną opieką społeczną i opracowanie procedury wspólnego monitorowania rodzin i osób, które zostały zintegrowane ze społecznością.

Projekt społeczności energetycznej powinien zostać szczegółowo przedstawiony, jasno definiując cele i przewidywane działania, tak aby wszyscy pracownicy socjalni zapoznali się z korzyściami płynącymi z uczestnictwa w społeczności energetycznej. W ten sposób mogą oni dokładnie poinformować potencjalnych użytkowników o wszystkich możliwościach uczestnictwa, nie tylko jako bierni użytkownicy, ale także w roli zarządzających lub organizatorów działań.

Stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, fundacje

Społeczności energetyczne mogą również docierać do organizacji pozarządowych proponując im współpracę podobną do współpracy z usługami społecznymi. W niektórych kontekstach lokalne stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, fundacje i nieformalne kolektywy mogą docierać do społeczeństw, które są poza zasięgiem administracji publicznej.

Aby zagwarantować określony poziom uczestnictwa gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, od zwykłego członkostwa po aktywne uczestnictwo w społeczności, konieczne jest zaangażowanie wielu podmiotów. Poleganie na

rozbudowanej sieci podmiotów społecznych pomaga być bardziej elastycznym w przypadku, gdy lokalna administracja nie chce współpracować lub bariery biurokratyczne są większe niż oczekiwano.

W niektórych przypadkach podmioty społeczne mogą dysponować budżetem przeznaczonym na bezpośrednie wsparcie ekonomiczne swoich użytkowników, który mógłby zostać wykorzystany do pokrycia części wydatków, jakie społeczność energetyczna musiałaby ponieść w związku z wdrożeniem programów subsydiowania.

Kryteria kwalifikowalności i protokoły działania

Po nawiązaniu kontaktu z podmiotami społecznymi należy określić rodzaj współpracy, odpowiadając na pytanie, kto będzie mógł uzyskać dostęp do programów dotacji oraz w jaki sposób zostaną wybrani beneficjenci.

Kryteria kwalifikowalności

Spółeczność energetyczna musi uzgodnić wspólną definicję "ubóstwa energetycznego" lub "gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji" w ramach swojego zgromadzenia, a tym samym poinformować odpowiednie zainteresowane strony w celu wdrożenia kryteriów kwalifikowalności do swoich programów dotacji. Należy uzgodnić jasne i obiektywne kryteria, oparte na środowiskowych, społecznych i osobistych czynnikach ubóstwa energetycznego.

Na przykład służby socjalne mogą wskazać określone gospodarstwa domowe na podstawie **progu dochodów** i **znajomości mieszkańców** lub **obszaru geograficznego**, który traktują priorytetowo. Po zdefiniowaniu tych kryteriów odpowiedzialne podmioty **byłyby** w stanie **zidentyfikować osoby zagrożone/potrzebujące, które spełniają wymagania**.

Protokoły działania

Określenie kryteriów kwalifikowalności byłoby pierwszym krokiem w ustanowieniu **protokołów wspólnych działań** między podmiotami społecznymi a społecznością energetyczną na rzecz integracji rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Protokoły te są dalej szczegółowo opisane w praktycznych procedurach dla wszystkich kroków, które gospodarstwo domowe będzie musiało podjąć, wraz z jasnymi wytycznymi dla pracowników socjalnych oraz społeczności energetycznych.

Dla każdego działania społeczności, które wiąże się z jakimś rodzajem dotacji, ustanowione procesy powinny określać jasne zasady dotyczące tego, kto się kwalifikuje, ilu beneficjentów można wybrać, jak będzie przebiegał proces selekcji i w jaki sposób będą pokrywane wydatki.

Podmioty społeczne i społeczności energetyczne mogą organizować okresowe spotkania w celu monitorowania rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji, które wspólnie wspierają i przekazują sobie informacje zwrotne w celu ciągłego doskonalenia.

Mechanizmy subsydiowania

Spółeczność energetyczna musi ustanowić **programy pomocy finansowej**, aby wspierać członków znajdujących się w trudnej sytuacji w zaspokajaniu ich potrzeb energetycznych. W zależności od przyjętych wewnętrznych mechanizmów podziału energii, rozliczania itp., społeczność może znaleźć różne sposoby zapewnienia przystępności cenowej dla rodzin o niskich dochodach.

Zarządzanie wewnętrzne

Niektóre rozwiązania mogą zostać przyjęte bezpośrednio przez społeczność energetyczną poprzez dostosowanie wewnętrznego zarządzania jej korzyściami ekonomicznymi i modelem biznesowym.

- **Rezerwy ekonomiczne**

Spółeczność energetyczna powinna rozważyć **utworzenie rezerw na łagodzenie ubóstwa energetycznego** poprzez alokację części korzyści ekonomicznych, które wygeneruje, włączając je do swojego modelu biznesowego jako formę wartości społecznej. Innym sposobem jest bezpośrednio **zarezerwowanie części wyprodukowanej energii** dla członków znajdujących się w trudnej sytuacji, odliczając ją bezpośrednio od ich rachunków za energię.

- **Cena subsydiowana**

Jeśli zezwalają na to lokalne przepisy, społeczność energetyczna może ustanowić system **subsydiowanych kwot, po bezpłatnej lub obniżonej cenie**, aby umożliwić tym, którzy tego potrzebują, członkostwo i udział w zgromadzeniu (kwota członkowska) lub w określonych działaniach (opłata za usługę).

Jeśli społeczność energetyczna pobiera od swoich członków opłatę za zużytą energię, może stworzyć **subsydiowaną taryfę** dla tych, którzy jej potrzebują.

- **Pożyczka lub dotacja dla członków**

Jeśli społeczność energetyczna ma wystarczające zasoby ekonomiczne, może bezpośrednio przyznać swoim członkom pożyczkę o **niskim lub zerowym oprocentowaniu**. Inną opcją jest ustanowienie **dotacji** na określone interwencje, które zostaną przyznane zgodnie z kryteriami określonymi przez społeczność.

Interesującym zastosowaniem tego modelu jest wdrożenie energooszczędnych modernizacji lub modernizacji budynków. W takich przypadkach pożyczka mogłaby zostać spłacona z części oszczędności wygenerowanych przez poprawę efektywności, tworząc wewnętrzny system podobny do modelu ESCO.

Wsparcie zewnętrzne

Spółeczność energetyczna mogłaby zbadać różne mechanizmy uzyskiwania wsparcia finansowego od podmiotów zewnętrznych i wykorzystać je do stworzenia programów dotacji dla swoich członków.

- **Sponsorowanie przez podmiot zewnętrzny**

Można zawrzeć umowę z usługami społecznymi lub innymi podmiotami społecznymi w celu **sponsorowania wydatków** niektórych członków.

- **Dotacje publiczne**

Uzyskując **dotacje publiczne lub prywatne pożyczki**, społeczność energetyczna może wyeliminować lub ograniczyć potrzebę inwestycji z góry przez członków.

- **Stypendia socjalne**

Gminy, regiony i państwa często oferują **dotacje na projekty społeczne**. Społeczności energetyczne powinny korzystać z możliwości składania projektów mających na celu: zmniejszenie ubóstwa energetycznego, podnoszenie świadomości na temat ubóstwa energetycznego w społeczeństwie itp.

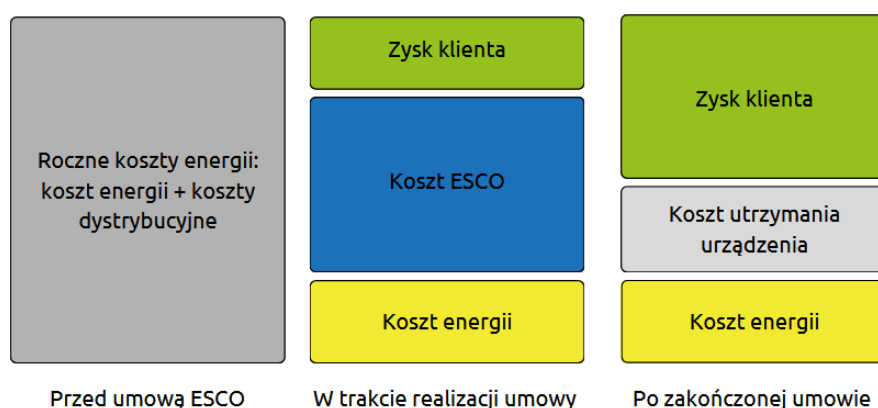
- **Zatwierdzanie członków przed podmiotami finansowymi**

Społeczność energetyczna może również próbować wspierać swoich członków przed podmiotami finansowymi, zawierając z nimi dwustronne umowy, które zostaną uznane za **gwarancję**, gdy jeden z jej członków zwróci się o pożyczkę na zaangażowanie się w jedną z działalności.

- **Model ESCO**

Niektóre firmy oferują przejęcie kosztów inwestycji i związanego z nimi ryzyka w zamian za stałą opłatę za usługę. Model ESCO może być również wdrożony przez społeczność energetyczna i oferowany członkom znajdującym się w trudnej sytuacji, aby uwolnić ich od konieczności wpłacania zaliczek.

Firmy zajmujące się oszczędzaniem energii (ESCO) mogą przyspieszyć inwestycje wymagane do realizacji projektów energetycznych, takich jak instalacja odnawialnych źródeł energii lub modernizacja budynków. Zastosowanie umowy o poprawę efektywności energetycznej (EPC), w których klienci mają zagwarantowany określony poziom oszczędności, podczas gdy ESCO otrzymuje wiarygodne źródło przychodów. Model ten pozwala społeczności energetycznej na wykonywanie swoich działań, zmniejszając potrzebę wkładu ekonomicznego ze strony jej członków, ułatwiając w ten sposób tworzenie subsydiowanych kwot uczestnictwa.

Figure 3. Wyjaśnienie podziału kosztów i korzyści w umowie ESCO⁴

Powszechne i inkluzywne uczestnictwo

Społeczności energetyczne napotykają szereg **barier społecznych i ekonomicznych utrudniających powszechne uczestnictwo** obywateli w ich działaniach i strukturach decyzyjnych, z których większość to wieloaspektowe problemy generowane przez niesprawiedliwość społeczno-ekonomiczną i nierówną dynamikę władzy.

Społeczność energetyczna musi być w stanie równomiernie rozdzielać zadania, odzwierciedlając potrzeby i możliwości każdego członka. Jednocześnie powinna pomagać nowym członkom w zrozumieniu, w jaki sposób mogą wnieść lepszy wkład.

Niniejsza sekcja została skonstruowana wokół czterech głównych pytań, na które muszą być w stanie odpowiedzieć społeczności energetyczne, aby pomóc we włączeniu wszystkich nowych członków w zarządzanie. Pytania te zostały również wykorzystane do stworzenia infografiki podsumowującej główne koncepcje tego rozdziału.

COMANAGE opracował również bardziej rozbudowany **Plan Partycypacji** z najlepszymi praktykami w zakresie partycypacji włączającej, do którego można uzyskać dostęp za pośrednictwem [Otwartej Platformy COMANAGE](#).

⁴ <https://www.be-terna.com/insights/the-energy-company-of-the-future-how-to-become-a-new-age-energy-service-company-esco-intro>

Często zadawane pytania dotyczące inkluzywności (włączenia)

Pytania COMANAGE, na które powinieneś być w stanie odpowiedzieć w celu zapewnienia inkluzywności w Twojej Społeczności Energetycznej

Figure 4. Infografiki z odpowiednimi pytaniami i odpowiedziami na temat inkluzywnego uczestnictwa w KE

Jak mogę wnieść swój wkład?

- **Określenie jasnych ról uczestnictwa**

Podczas zgromadzenia można ustanowić proste role wykraczające poza tradycyjne zadania, takie jak witanie nowych członków lub pilnowanie czasu interwencji. Role te powinny być na tyle proste, aby za każdym razem mogły być podejmowane przez inne osoby, promując **rotację zadań** zamiast zwyczaju stałych ról.

- **Uznawanie i docenianie różnych wkładów**

Nie ma czegoś takiego jak dobry wolontariusz czy zły aktywista. Społeczności energetyczne są **zbiorowym wysiłkiem** i mogą odnieść sukces tylko wtedy, gdy wysiłek każdego członka jest doceniany i celebrowany.

Dobrze jest być **otwartym na nietypowe propozycje** członków, którzy mogą wykorzystać swoją wiedzę i podzielić się nią z członkami społeczności energetycznej, tworząc nowe przestrzenie uczestnictwa. Na przykład działania kulturalne lub artystyczne mogą stanowić doskonały sposób prowadzenia dyskusji lub wyrażania decyzji podjętych przez społeczność w materiałach komunikacyjnych.

- **Niewidoczne zadania**

Tworzenie przyjaznej atmosfery, tłumaczenie, gotowanie, robienie notatek, utrzymywanie kontaktu z mniej aktywnymi członkami to niektóre z istotnych zadań, które często są niewidoczne i uważane za mniej ważne niż na przykład dzielenie się opinią na zgromadzeniu. Należy pamiętać, że **niektóre z tych zadań są związane z rolami płciowymi** (np. opieka nad dziećmi lub sprzątanie) i mogą je wzmacniać, jeśli nie zostaną poruszone na zgromadzeniu.

Więcej informacji na temat uwzględniania aspektu płci w społecznościach energetycznych można znaleźć w module "M5.4 Równość płci i integracja społeczna w EC" kursu szkoleniowego COMANAGE .

Z kim powinienem porozmawiać?

- **Mentoring**

Przydzielenie postaci mentora nowym członkom jest sposobem na **zadbanie o ich powitanie** i zapewnienie, że zawsze mają kogoś, na kim mogą polegać, jeśli potrzebują informacji, mają wątpliwości, propozycje lub problemy, które muszą zgłosić.

- **Wzory do naśladowania**

W każdej organizacji niektóre osoby przyjmują **role przywódcze**, na mocy decyzji lub spontanicznie, i mogą być postrzegane przez pozostałych członków jako wzór do naśladowania. Ludzie muszą czuć się akceptowani i reprezentowani przez społeczność energetyczną, aby ufać decyzjom podejmowanym przez jej organy zarządzające. Dlatego konieczne jest, aby bardziej aktywni, głośni lub widoczni członkowie (np. zarząd, rzecznicy, przedstawiciele itp.) reprezentowali społeczność taką, jaka jest naprawdę, a nie tylko uprzywilejowaną część społeczeństwa. Na przykład, jeśli powszechne jest, że tylko osoby z wyższym wykształceniem interweniują podczas spotkania, osoby, które nie mają wyższego wykształcenia, mogą czuć się zahamowane w wyrażaniu swoich opinii lub jeśli zarząd składa się wyłącznie z mężczyzn (lub białych ludzi), ubieganie się o miejsce, jeśli jesteś kobietą (lub osobą czarnoskórą), może być onieśmielające.

- **Osoby referencyjne**

Powszechną praktyką jest przypisywanie **odpowiedzialnych osób lub grup roboczych** do konkretnych zadań, aby uprościć komunikację wewnętrzną. Ważne jest, aby obowiązki te były rozdzielone równo i przejrzyste, upewniając się, że punkty odniesienia są łatwe do zidentyfikowania i dostępne dla wszystkich.

Ile czasu to zajmuje?

- **Czas jest przywilejem**

Nie każdy może uczestniczyć w długich zgromadzeniach w godzinach pracy lub w czasie zarezerwowanym na nieuniknione prace domowe lub opiekuńcze. Społeczność energetyczna musi wziąć pod uwagę, że ludzie mogą mieć trudności z uczestnictwem w konwencjonalny sposób i powinna zaproponować alternatywne sposoby uczestnictwa lub przynajmniej dostosować swoje obecne procedury, aby zagwarantować, że każdy może dołączyć.

Wykorzystanie **środków internetowych może zostać wykorzystane do** przyłączenia się do zgromadzenia, głosowania lub dzielenia się opiniami online. W ten sposób można zachęcić więcej osób do uczestnictwa, nawet jeśli mają mało czasu lub komplikacje z dotarciem na miejsce zgromadzenia.

- **Konfiguracja kalendarza współdzielonego**

Wspólny kalendarz dostosowany do dostępności członków może być dobrym narzędziem wspierającym uczestnictwo. Kalendarz powinien być tworzony wspólnie, być łatwo dostępny i otwarty na modyfikacje. **Przeglądanie kalendarza** podczas okresowych spotkań może być skutecznym sposobem na zapewnienie, że wszyscy są na tej samej stronie.

Zaleca się zachowanie pewnego poziomu **elastyczności** w organizacji działań, aby zaspokoić potrzeby jak największej liczby uczestników. W razie potrzeby społeczność energetyczna może rozważyć zmianę dni spotkań okresowych lub zmniejszenie ich częstotliwości, aby uniknąć postrzegania ich jako obciążenia. Większe, ale rzadsze spotkania, takie jak wydarzenia w weekendy lub **intensywne sesje** w lecie, mogą stanowić inny sposób uczestnictwa dla niektórych członków.

Czy będzie mnie to kosztować?

- **Ukryte koszty**

Nawet jeśli bezpośrednie koszty uczestnictwa są pokrywane (np. składki), niektóre inne wydatki związane z uczestnictwem mogą stanowić przeszkodę. Na przykład, aby dołączyć do spotkania, ktoś może potrzebować podróży, zakupu posiłku, wynajęcia opieki do dziecka itp. Społeczność energetyczna powinna być w stanie zrozumieć tę sytuację i zaproponować **rozwiązania organizacyjne**, na przykład poprzez przygotowanie posiłków lub utworzenie przedszkola prowadzonego przez członków-wolontariuszy.

- **Pokrycie kosztów uczestnictwa**

Rekompensata ekonomiczna za niektóre zadania może zachęcić do uczestnictwa tych, którzy nie mogą sobie na to pozwolić. Zwłaszcza w przypadku stanowisk związanych z władzą lub podejmowaniem decyzji, na przykład zarządu, które często są bardzo czasochłonne.

Transformacyjne zarządzanie w celu wyeliminowania ubóstwa energetycznego

W niniejszym rozdziale przeanalizowano dodatkowe możliwości włączenia ubóstwa energetycznego do głównego nurtu zarządzania w społecznościach energetycznych, z misją wyeliminowania ubóstwa energetycznego lub przynajmniej złagodzenia jego skutków.

Rozdział jest podzielony na trzy główne obszary interwencji dla społeczności energetycznej, które mogą przekształcić je w aktorów zmian: 1) zapewnienie powszechnych bezpłatnych usług dostępnych dla wszystkich, 2) działania szkoleniowe i oceniające mające na celu podniesienie świadomości oraz 3) określenie stanowiska politycznego skoncentrowanego na eliminacji ubóstwa energetycznego.

Figure 5. Infografiki z opcjami wdrożenia transformacyjnego zarządzania w celu wyeliminowania PE

Powszechne bezpłatne usługi dostępne dla każdego

Społeczność energetyczna może oferować różne bezpłatne usługi wszystkim swoim członkom, aby zapewnić powszechny dostęp. W takich przypadkach możliwość korzystania z usługi nie jest związana z opłatą lub ceną, dzięki czemu korzystanie z niej jest bardziej bezpośrednie. Oczywiście społeczność może ustanowić mechanizmy zapobiegające indywidualnemu nadmiernemu korzystaniu z usługi, co może stanowić istotny koszt, na przykład ustanowienie **taryf segmentowych**, które obciążają użytkownika dopiero po przekroczeniu pewnej gwarantowanej kwoty.

- **Wspólna mobilność**

Powszechnym przykładem bezpłatnych usług jest **wspólna mobilność**, taka jak bezpłatne korzystanie ze wspólnych pojazdów elektrycznych i rowerów zakupionych przez społeczność energetyczną. Usługi mogą być również **otwarte dla całej społeczności**, zwłaszcza w mniejszych gminach, czego przykładem może być organizacja **gminnego autobusu szkolnego**, który może być opłacany przez społeczność.

- **Audyty energetyczne i zestawy zwiększające wydajność**

Innymi rodzajami usług, które społeczność energetyczna może zaoferować za darmo swoim członkom, mogą być audyty energetyczne, w których specjaliści analizują ich potrzeby energetyczne i zużycie energii, aby zaoferować każdemu z nich **dostosowane rozwiązania w celu poprawy efektywności energetycznej** w ich domu i poprawy ich zdolności do utrzymania komfortowych temperatur. Społeczność energetyczna może również zakupić zapasy **tanich energooszczędnych gadżetów**, które mogą być podarowane niektórym gospodarstwom domowym bez zdolności do inwestycji.

Wreszcie, **systemy monitorowania i zarządzania** energią mogą być instalowane w gospodarstwach domowych członków, aby zoptymalizować ich zużycie energii, tak aby przenieść zużycie w czasach niskich cen energii i zwiększonego zapotrzebowania.

- **Przyjęcie technologii i inwestycje w infrastrukturę**

Społeczność energetyczna może potencjalnie odgrywać istotną rolę w zarządzaniu lokalną infrastrukturą energetyczną, jeśli duża liczba konsumentów jest jej członkami i bierze udział w niektórych jej działaniach. W takim przypadku społeczność będzie w stanie skierować zasoby na **rozwój i utrzymanie zrównoważonej infrastruktury energetycznej**.

Na przykład, społeczność energetyczna może dokonać inwestycji w średniej wielkości projekty dotyczące energii odnawialnej, aby obniżyć koszty energii ponoszone przez mieszkańców lub może zainstalować należące do społeczności **baterie i systemy magazynowania energii**, aby zwiększyć potencjał zarządzania i elastyczności. Społeczność energetyczna może również zbadać inne innowacyjne technologie, które zwiększają dostęp do energii i jej przystępność cenową, takie jak inteligentne rozwiązania sieciowe lub technologie reagowania na popyt w celu optymalizacji dystrybucji i zużycia energii.

Szkolenie i ocena w celu podniesienia świadomości

Społeczności energetyczne mogą podnosić świadomość na temat transformacji energetycznej i korzyści płynących z przyjęcia czystej energii. Warsztaty, kampanie informacyjne i wydarzenia społecznościowe mogą pomóc w edukowaniu mieszkańców na temat praktyk oszczędzania energii i zasobów.

Celem szkoleń jest poszerzenie ogólnej wiedzy na temat energii dla całej społeczności, z tego powodu szkolenia mogą być **otwarte dla obywateli**, którzy nie są jeszcze członkami, a nawet mogą służyć jako punkt wejścia do społeczności.

- **Efektywność energetyczna, oszczędności i prawa**

Społeczność energetyczna może w znacznym stopniu pomóc ludziom, którzy zmagają się z ubóstwem energetycznym, koncentrując się na nauczaniu i wzmacnianiu ich pozycji. Po pierwsze, mogą zapewnić proste zajęcia, aby pokazać, jak oszczędzać energię, na przykład używając energooszczędnych gadżetów i sprawiając, że domy lepiej utrzymują ciepło.

Podstawowe zajęcia na temat zużycia energii są w rzeczywistości przydatne dla wszystkich członków społeczności, ucząc uczestników, jak czytać **rachunki za energię** i jak oszczędzać energię. Proste i interaktywne sesje mogą podkreślić znaczenie

efektywności energetycznej, pokazując łatwe do wdrożenia praktyki, takie jak korzystanie z **energooszczędnych urządzeń** i poprawa izolacji domu. Szkolenie powinno również dotyczyć **praw** konsumentów w zakresie **energii**, takich jak dostęp do **obniżonych opłat**.

Warsztaty mogą również zagłębić się w podstawowe funkcjonowanie odnawialnych źródeł energii, ilustrując, w jaki sposób technologie takie jak panele słoneczne mogą przynieść trwałe oszczędności. Warsztaty te są szczególnie przydatne dla tych członków, którzy biorą udział we wspólnym programie autokonsumpcji, ponieważ ważne jest, aby dowiedzieć się, w jaki sposób mogą **zoptymalizować autokonsumpcję** paneli fotowoltaicznych lub innych zainstalowanych źródeł odnawialnych.

Lekcje te dają członkom społeczności możliwość większej kontroli nad zużyciem energii i obniżenia drogiego rachunków za energię. Celem jest poszerzenie ogólnej wiedzy na temat zużycia energii i wydatków, mogą one być otwarte dla obywateli, którzy nie są jeszcze członkami i mogą pełnić rolę promocji takich inicjatyw.

- **Ubóstwo energetyczne i sprawiedliwa transformacja**

Inny rodzaj warsztatów może być organizowany w celu **podniesienia świadomości na temat ubóstwa energetycznego**. Warsztaty te służą jako angażujące platformy, na których członkowie społeczności spotykają się, aby dowiedzieć się o wyzwaniach związanych z ubóstwem energetycznym i wspólnie opracować praktyczne rozwiązania, które mogą zostać wdrożone przez społeczność energetyczną.

Inne zajęcia mogą mieć na celu zrozumienie skutków **zmian klimatu** i potrzeby **sprawiedliwej transformacji energetycznej**. Wspierając otwarty dialog, członkowie społeczności zyskują wgląd w szersze konsekwencje ubóstwa energetycznego dla życia ich społeczności oraz zaczynają zastanawiać się nad społecznymi konsekwencjami transformacji energetycznej.

- **Punkt informacyjny do oceny rachunków za energię**

Wolontariusze mogą utworzyć **regularny punkt informacyjny**, powiedzmy raz w tygodniu, w celu weryfikacji rachunków za energię innych członków społeczności, **doradzać** w zakresie praktycznych rozwiązań oszczędzania energii i **pomagać** w uzyskiwaniu zniżek w opłatach. Punkt informacyjny może również organizować sesje szkoleniowe i być otwarty dla obywateli, którzy nie są jeszcze członkami społeczności.

Punkty informacyjne mogą potencjalnie przekształcić się w wielofunkcyjne centra społeczności edukacyjnych, które stymulują kulturę uczenia się i adaptacji do zmieniającego się społeczeństwa. Na przykład, społeczność energetyczna może utworzyć **centra technologiczne**, w których nowoczesne i wydajne technologie mogą być prezentowane i testowane przez uczestników.

- **Umiejętności zawodowe i pośrednictwo pracy**

Wraz z rozwojem i stabilizacją społeczności energetycznych, niektóre umiejętności zawodowe stają się niezbędne do utrzymania struktury. Niektóre zadania, takie jak administracja, komunikacja, zarządzanie energią lub zarządzanie wewnętrznym, mogą zostać zinternalizowane poprzez **zatrudnienie członków**. Potencjalni kandydaci będą musieli przejść szkolenie zawodowe, aby rozwinąć wymagane umiejętności, co może stanowić **szansę dla bezrobotnych członków**.

Programy rozwoju umiejętności mogą być organizowane przy wsparciu lokalnej agencji zatrudnienia, aby zaspokoić potrzeby społeczności energetycznej, jednocześnie przyczyniając się do poprawy statusu ekonomicznego niektórych członków. Inne programy szkoleń zawodowych mogą koncentrować się na **zawodach związanych z energią**, takich jak instalacja paneli

słonecznych, konserwacja i audyt energetyczny. Może to stworzyć możliwości zatrudnienia w społeczności i przyczynić się do jej wzmocnienia gospodarczego, a nawet zachęcić ludzi do zakładania własnych firm związanych z energią.

Polityczne stanowisko na rzecz wyeliminowania ubóstwa energetycznego

Społeczność energetyczna muszą odgrywać rolę społeczną w zwalczaniu i ograniczaniu ubóstwa energetycznego oraz mogą stać się narzędziem poprawy społecznej poprzez pełne włączenie ich do swoich struktur zarządzania i dyskursu politycznego.

Wymagany aktywizm i działalność jako rzecznik muszą przenikać do codziennych działań społeczności i mogą być promowane na różne sposoby:

- **Spotkania w ramach wzajemnej pomocy**

Można promować grupy wsparcia lub spotkania wzajemnej pomocy na rzecz wzmocnienia praw energetycznych, aby pomagać sobie nawzajem i koordynować działania rzecznicze. Zbiorowe doradztwo pomaga stawiać czoła problemom, które mogą przytłaczać, takim jak nadużycia ze strony podmiotów energetycznych lub akumulacja długów. Te bezpieczne przestrzenie pomagają również pozbyć się strachu, wstydu i poczucia porażki związanego z ubóstwem energetycznym.

- **Oficjalne skargi**

Gdy społeczność energetyczna wykryje nieuczciwe i niewłaściwe praktyki dostawców lub sprzedawców energii wobec niektórych swoich członków, może pomóc im w złożeniu oficjalnej skargi do odpowiedzialnych organów lub nawet złożyć skargę zbiorową. W niektórych przypadkach, z pomocą władz publicznych lub innych grup rzeczniczych, możliwe jest również stworzenie bezpośrednich kanałów składania skarg i informacji zwrotnych z odpowiedzialnymi podmiotami, takich jak okresowe **sesje informacji zwrotnych** lub **stoły negocjacyjne**.

- **Dyskurs polityczny**

Z czasem społeczność energetyczna wypracuje wspólne rozumienie modelu sprawiedliwej transformacji energetycznej. Należy promować szkolenia, warsztaty, konferencje, panele tematyczne, stoły dyskusyjne i sesje otwartego dialogu, aby zastanowić się nad społecznymi konsekwencjami transformacji energetycznej na poziomie lokalnym i globalnym oraz rozpocząć opracowywanie dyskursu politycznego.

W ten sposób można organizować własne działania polityczne w formie kampanii publicznych, protestów i demonstracji, ale także wspierać roszczenia i walki innych podmiotów politycznych i społecznych w swojej społeczności.

- **Kształtowanie polityki**

Gdy społeczność energetyczna stanie się punktem odniesienia w społeczności, będzie miała większy głos i wpływ na kształtowanie polityki. Niektóre przepisy gminne lub sektorowe można ulepszyć, aby uwzględnić kwestie związane z ubóstwem energetycznym i sprawiedliwą transformacją. Przykładowo, władze publiczne powinny **uwzględnić koncepcję ubóstwa energetycznego w kontekście dotacji** publicznych. Dotyczy to obu stron: dotacje na projekty energetyczne powinny

uwzględniać perspektywę społeczną, podczas gdy inicjatywy zorientowane społecznie powinny traktować energię jako pole działania.

Społeczności energetyczne mogą przedstawiać uwagi w okresach konsultacji publicznych, proponować popularne inicjatywy ustawodawcze i zyskać uznanie decydentów jako istotna zainteresowana strona. W takich okolicznościach mogłyby one organizować spotkania z lokalnymi ustawodawcami w celu omówienia wpływu ubóstwa energetycznego i opowiadać się za zmianami w polityce, które zachęcają do przyjmowania energii odnawialnej i wspierają projekty realizowane przez społeczność.

- **Działania społeczności i sieci lokalne**

Aby odgrywać kluczową rolę w zwalczaniu ubóstwa energetycznego i wdrażać opisane powyżej działania, społeczności muszą tworzyć silne sojusze z podmiotami społecznymi, aby lepiej zrozumieć lokalny kontekst, tworzyć strategie integracji i stać się aktywną częścią lokalnej społeczności.

W niektórych gminach kładzie się nacisk na działania społeczne - tworzenie sieci usług i podmiotów, zarówno publicznych, jak i prywatnych, mających na celu pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji. Społeczności energetyczne, które wdrożyły przepisy dotyczące ubóstwa energetycznego, powinny uczestniczyć we wszystkich lokalnych spotkaniach sieci jako odpowiedni punkt odniesienia.

Lokalne sieci mogą również pomóc w rozpowszechnianiu idei społeczności, ponieważ różne podmioty mogą dotrzeć do szerszego grona odbiorców i przekazywać wiadomości podkreślające ekonomiczne i społeczne korzyści płynące z inicjatyw energetycznych prowadzonych przez społeczność.

Wreszcie, wpływowe osobistości w sferze politycznej lub społecznej mogą być zapraszane na wydarzenia społecznościowe, aby zaprezentować pozytywne wyniki wysiłków na rzecz ograniczenia ubóstwa energetycznego.